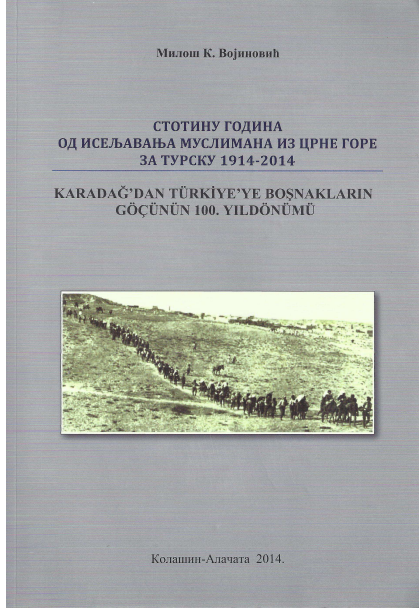

Miloš K. Vojinović, **Stotinu godina od iseljavanja Muslimana iz Crne Gore za Tursku 1914-2014**, Kolašin 2014, 361 s.

Murat KIRMAN

Hepimizin bir göç hikâyesi var. Bizler kaybedilmiş toprakların öksüz, yetim evlâtlarıyız. Kimimizin hikâyesi tozlu yollarda, kimimizin ise hırçın ve dalgalı denizlerde başladı. Kanlı göz-yaşları dökerek çok sevdiğimiz ata topraklarından, yüzlerce yıldır birlikte yaşadığımız komşu ve akrabalarımızdan ayrılıp, hiç bilmediğimiz bir geleceğe doğru hareket ettik. Yorucu ve uzun yollardan sonra dilini, adetlerini bilmediğimiz dindaşlarımızın topraklarına vardık. Köyler ve kasabalarda boş ve soğuk evler bizleri karşıladı. Bizimkine benzer hikâyeleri olan başka insanlar, başka yerlere göçmüşlerdi. Hemencecik yeni evlerimize yerleştik. Çevre ve komşu evlere kardeş ve akrabalarımızın yerleşmesiyle bu ev-

ler bizim evimiz, bu topraklar bizim vatanımız oldu. Terk etmek zorunda kaldığımız memleketimizden komşularımız, köylülerimiz yeni vatanımızda da komşumuz, köylümüz hatta karımız, kocamız yani eşimiz oldu. Jabucno'lu Zari'li ile evlendi. Lepenac'lı Obod'lu ile komşu oldu. Yine eskisi gibi yakın tutuldu herkes. Herşeye rağmen içimizdeki doğduğumuz topraklara olan derin hasret onlarca yıl sürdü. Hatta yeni nesil çocuklarımız memleket hikâyeleri ile büyüdü. Akova topraklarının cömertliğini, hayvanlarının verimliliğini anlatınca, genç beyinler adeta derelerden su değil de süt aktığını hayal eder oldu. Bizleri biz yapan yüzlerce yıllık soy isimlerimizi de Türkçeleştirince, maalesef uzaktaki kardeşlerimiz daha uzak, akrabalarımız kayıp olmuş oldu. Bizler, Boşnaklar, Müslümanlar, Slav Müslümanları, Karadağlı Boşnaklar, nasıl adlandırılırsak adlandırılalım, bu ülkenin sadık ve birinci sınıf vatandaşları olduk. Kimimiz kendini yüzyıllar önce Anadolu'dan Balkanlara göçmüş olan öz Türk evladı olarak görsün, kimimiz Slav Müslüman olarak düşünsün, kimimizse diaspora olarak nitelendirsin, hepimizin ortak paydası bu vatana olan sevgi ve bağlılığımız oldu.

Hemşehrimiz orman mühendisi Miloš Vojinović'e uzun süren devlet arşivleri araştırmaları ve maddi manevi emekleri sonucu oluşan eseri için çok teşekkür ediyoruz. *Stotinu godina od iseljavanja Muslimana iz Crne Gore za Tursku 1914-2014* (Müslümanların Karadağ'dan Türkiye'ye Göçünün 100

Senesi 1914-2014) başlıklı bu değerli çalışma, ilk gc dönemlerini anlatan güzel bir siyasi tarih çalışmasına ilaveten, gcen Boşnakları fert fert bulmayı amaçlamış. Karadağ arşivlerinde korunan belgelerin bir kısmını da eseri-ne der etmiş. Bu bakımdan, sadece bir gücü değil, aile tarihlerini de bulmak mümkün bu çalışmada. Ayrıca, mezar taşlarına ve aile arşivlerinden resimlere kadar çok sayıda görsel malzeme ile desteklenmiş. Eser her türlü takdiri hak ediyor.

Kökleri oralara dayanan bizler, terk etmek zorunda kaldığımız ata topraklarında başlayan hikyelerimizden ipuçlarını bulmayı heyecanla arayacağız. Allah'ın yarattığı yerküre hepimize yeterdi; her yer bize secde, her yer ibadethane idi. Maalesef ki, insanın insana yaptığını başka bir canlı yapmadı, ortak dilimiz bile bunu önleyemedi. Oysa Tanrımız bir, duamız farklı idi. şanti şiirinde ne güzel ifade etmişti: Hiç bir güneş, memleket güneşi gibi ısıtmaz, hiç bilmediğin yabanda ekmek acı ve tuzlu olabilir. Ne yazık ki bazen tek seçenekleri evlerini, topraklarını, yurtlarını terk etmek olan insanlar için ne güneşin ısıtması hissedilebiliyor, ne de ekmeğinin tadına varılabiliyor.